

Engler Ágnes

Család a nevelés és oktatás fókuszában

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága 20 évvel ezelőtt indította útjára az Országos Neveléstudományi Konferenciát (ONK), melyet minden évben a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretében rendeznek meg, évente más-más egyetem szervezésében.

2020-ban a Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézete lehetett házigazdája a jubileumi eseménynek november 5-e és 7-e között. Az idei konferencia újszerű volt abban a tekintetben, hogy megvalósulását egy egyetemi szférán kívüli partner, a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) segítette, amire az ONK húszéves történetében még nem volt példa. Az ONK konferencia szervezőbizottsága a két intézmény munkatársaiból állt, és példás együttműködésben, közel tíz hónapon keresztül dolgozott közösen a sikeres megvalósítás érdekében. A konferencia abból a szempontból is újszerű volt, hogy történetében először online kellett megrendezni, közel 500 résztvevőjével az idei év legnagyobb online tudományos eseménye volt.

A Debreceni Egyetem és a Kopp Mária Intézet együttműködése az oktatás, a kutatás és a szakmai programok megvalósításában kétéves múltra tekint vissza. Így például közösen hirdetjük a Családi életre nevelés című kurzust minden félévben, a közelmúltban tettük közzé egy közös országos reprezentatív vizsgálat eredményeit, illetve több szakmai műhely, konferencia szervezésében kooperálunk. Az egyetem falain belül működik a KINCS egyetemi vidéki irodája, a Neveléstudományi Kutatóközpont.

Az Országos Neveléstudományi Konferencia neveléstudománnyal foglalkozó szakemberek tudományos diskurzusának biztosít lehetőséget, amikor a neveléssel, oktatással foglalkozó kutatók, oktatók, szakemberek bemutatják legújabb eredményeiket. A konferenciára különböző műfajban lehetséges előadóként jelentkezni: egyéni (tematikus) előadással, szimpóziumelőadással vagy poszterbemutatóval. A benyújtott absztraktot két füg-

getlen bíráló értékeli előre megadott szempontsor szerint, s az így szerzett pontszámok alapján dől el, ki tarthatja meg előadását a konferencián. Az egy adott téma köré szerveződött szimpóziumok többszörös megmérettetésben részesülnek: a szimpózium elnöke által megírt összefoglaló és az egyes előadások absztraktjai egyaránt bírálat alá esnek. Kiemelt értékelési szempont a szimpózium kohéziója, s ha az öt előadásösszefoglaló közül csak egy is nem üti meg a mércét, a szimpózium nem jelenhet meg a programban. Természetesen a konferenciára nemcsak előadóként, hanem érdeklődőként is érkezhetnek résztvevők.

A szervezőbizottság 2020 januárjában kezdte meg a felkészülést, még nem sejtve a későbbi járványhelyzet korlátait. Elsődlegesen jelenléti konferenciára készülve, de az események hatására az online forgatókönyvet is kialakítva tevékenykedtek a DE és a KINCS munkatársai. Az eseményt végül az eredeti helyszínen és módon a járványügyi intézkedések miatt nem lehetett megrendezni, a rendezvény az online térben valósult meg.

A XX. Országos Neveléstudományi Konferencia címe a Család a nevelés és oktatás fókuszában. Amint a konferencia felhívása rámutat, az intézményi nevelési és oktatási tevékenység sokrétű, tudományos igényességgel végzett rendszeres vizsgálata a 21. század második évtizedében is megkerülhetetlen feladata a neveléstudomány képviselőinek. Az informális, ezen belül elsősorban a családban megvalósuló nevelés és tanulás pedagógiai relevanciája szintén vitathatatlan, hiszen az elsődleges szocializációs közeg alapozza meg, és kíséri végig az egyént tanulmányi pályáján. A nevelésben nélkülözhetetlennek bizonyuló család szerkezete, szerepértelmezése, szub-

kultúrája, iskolával való kapcsolata, tanulást segítő (vagy éppen hátráltató) gyakorlatai és a családi nevelés optimális működéséről alkotott társadalmi vízió folyamatos változást él meg. Érdemi áttekintést kívánt tehát, miképp áll helyt a család intézménye a modern világban, milyen új kihívások szólítják meg, és hogyan válaszol ezekre.

A konferencia résztvevőit a Debreceni Egyetem rektorhelyettese, Bartha Elek köszöntötte, kiemelve a szervezők eddigi hatékony együttműködését és az egyetem fogadókészségét a hasonlóan magas presztízsű tudományos rendezvényre. Fűrész Tünde, a KINCS elnöke rámutatott, hogy ezekben a különleges időkben a család szerepe, illetve a család és az iskola összefogása még inkább felértékelődött. Engler Ágnes, a konferencia elnöke az immár húszéves konferenciasorozat jelentőségéről beszélt.

A szakmai eseményre a szervezők három plenáris előadót kértek fel, témáik a nevelés, oktatás, család és iskola négyszögében mozogtak. Markus Neuenchwander a svájci University of Teacher Education Northwestern professzora a serdülők iskolai teljesítményére gyakorolt családi hatásokról, és az ezekből következő oktatási egyenlőtlenségekről tartott előadást. Spéder Zsolt, a KSH Népeségügyi Kutatóintézetének igazgatója a gyermekvállalási szándékokról és a megvalósult tényekről beszélt előadásában. A harmadik felkért előadó, Karen Evans, a University College London professzor emeritusa a diplomás fiatalok munkaerőpiaci elhelyezkedését érintő vizsgálati eredményeit prezentálta.

A konferenciára előzetesen 515-en regisztráltak, 90 különböző intézményből. A résztvevők leginkább egyetemekről, kutatóintézetekből és köznevelési intézményekből érkeztek, emellett oktatási-nevelési vagy családi területekkel foglalkozó szakintézményekből, de akadtak érdeklődők különböző egyesületektől és alapítványoktól is.

A három nap során 86 szekcióban összesen 355 előadás hangzott el valós időben, 398 kutató prezentációjában. A valós idejű, „élő” előadások technikai háttérét és zavartalan működését a DE Multimédia és E-learning Technikai Központja biztosította. Egy másfél órás időszámban alkalmanként 30-40 prezentáció valósult meg, átlagosan 200 fő egyidejű részvételével. A különböző virtuális termekben technikai segítők (hostok) teljesítettek szolgálatot (közel 30 fő), akik az egyetem hallgatóinak és doktoranduszainak sorából kerültek ki.

A szerteágazó témák alapvetően az intézményi nevelés, oktatás és a családi élet, valamint a két terület kapcsolatát érintették.

A formális nevelés és oktatás színterein (köznevelés, szakképzés, felsőoktatás, felnőttoktatás, felnőttképzés) olyan tématerületek jelentek meg, mint például az oktatási innováció, a lemorzsolódás csökkentése, az oktatási mobilitás, a hallgatói perzisztencia, az inklúzió, a hátrányos helyzetű tanulók, a zenepedagógia, az egyházi oktatás, a börtönlakók rehabilitációja, az élet-hosszig tartó tanulás, de fontos szerephez jutottak a neveléstörténeti, a didaktikai vagy a pedagóguskutatások is. A családi vonatkozású előadások leginkább a szülői szerepek, a minőségi gyermeknevelés, a születés körülményei, a családi intergenerációs kapcsolatok, a roma családok sajátosságai, a sajátos nevelési igényű gyermekek gondozása és nevelése köré csoportosultak.

A család és iskola metszetébe kerülő témákban szintén bővelkedtek a szekciók: így pl. a családi háttér szerepe a tanulásban, a szülők szerepe a zenei képzésben, sportolási szokások és családi háttér összefüggései, a szülők bevonódása az iskola életébe, a szülők és pedagógusok kapcsolattartása, a pályaaorientáció.

Természetesen az aktuális helyzetre reagáló, friss kutatási eredmények közül a digitális oktatás és az otthoni tanulás is hangsúlyos szerepet kapott a szekciók és a szimpóziumok munkájában. Ezenkívül a Digitális oktatás tapasztalatai és lehetőségei című kerekasztal-beszélgetésben intézményvezetők számoltak be tapasztalataikról, nehézségeikről, valamint a kényszerhelyzet – oktatási, didaktikai szempontból tekintett – pozitívumairól. A másik kerekasztal a gyermeknevelés témájával foglalkozott, *Értékünk a gyermek* címmel. A KINCS munkatársai a 2020-ban végzett kutatási eredményeket járták körbe a minőségi gyermekneveléstől kezdve, az intergenerációs együttműködésekén át, a családok környezettudatosságáig.

A kísértőrendezvényeket (komolyzenei koncert, magyar és angol nyelvű színházi előadás, sportprogram) előre rögzített anyagok formájában érthették el az érdeklődők. A programot színesítette továbbá a kutató kollégák gyermekei és unokái részére meghirdetett nagysikerű Tudomány a családban című KINCS ötletpályázat és az ONKódvadászat.

A konferencia elnöke zárószavában kiemelte az összefogás erejének fontosságát, értve ezalatt a Tudományos Bizottság és a Szervezőbizottság, a Debreceni Egyetem és a Kopp Mária Intézet, valamint a szervezési munkálatokban résztvevő további közel 70 szakember és hallgató példaértékű együttműködését. A konferencia végén a stafé-

tabotot a Szegedi Tudományegyetem vette át virtuálisan. Az elnök jókívánságai közül kiemelte: reméli, hogy az átadás és az idei konferencia során elmaradt megannyi kézfogást pótolni tudják a neveléstudományokkal foglalkozó szakemberek következő seregszemléjén.